

Familjen Northun på Härsö - kort essä över familjens historia

I mars 2005 drunknade Lasse Northun från Härsö och 6 år tidigare avled hans hustru Eivor till följd av sjukdom. Idag finns Karin och Joakim Northun-Lind samt deras dotter Cecilia kvar som fritidsboende arrendatorer på Härsö. En lång period av fastboende på Härsö är bruten.

Både Lasse och Eivor Northun var skärgårdsbor sedan generationer, Eivor från Ängskär utanför Nämdö. Lasse var född i kökssoffan på Härsö. Familjen Gustav Northun kom till Härsö 1914

Nedan text blev skriven 2005 efter Lasses död och tanken var väl att det skulle bli en nekrolog i någon dagstidning. Men av någon anledning blev det aldrig så.

Till minne av Lasse Northun

Lars Northun, 69 år gammal har den 3 mars 2005 omkommit vid en drunkningsolycka utanför Tyresö Brevik, Tyresö.

Med de första dagarna i mars kom vintern två månader sent i år, och det blev en mycket försenad isläggning, just i månadsskiftet mellan februari och mars hade Skärgårdshavet "lagt igen" under ett ymnigt snöfall. Därefter följde några dagar av sträng kyla med klart väder. Lasse hade varit ute och mätt isens tjocklek på onsdagen, fann då att isen var bärig och nästan 2 dm tjock. Nästa dag bestämde han sig för att ta sig till fots från hemmet på Härsö till Tyresö - Breviks brygga på fastlandet.

Hundra meter väster om Härsö i riktning mot ångbåtsbryggan brast isen. Den snötäckta isen, som inte avslöjade svagheter, hade fört Lasse långt ut på mycket tunn is.

När Lasse inte kom fram till sina bekanta på avtalad tid larmades räddningshelikoptern, vars besättning fann en vak. Dykare tillkallades och Lasse återfanns. Hans liv gick dock inte att rädda.

Ibland sorterar slumpen människors öden. Lasses beslut att ta sig över isen grundar sig säkert på att det var en av senvinterns vackraste dagar. En impuls om att ta sig över isen för att handla och hälsa på bekanta avgjorde Lasses liv. Lasse som alltid hyste den störta respekt för havet i såväl öppet som fruset tillstånd. Likväl gick han ut på detta snötäckta nyanlagda isgolv trots att hans långa erfarenhet borde ha sagt honom att vänta.

För oss som kände Lasse (och det var många) kommer det bli svårt att i framtiden passera Härsö:s södra berg utan att tänka "det var här det hände".

Det är nu dags att summera ett långt liv av en av skärgårdens mest genuina invånare. Lasse var en av de sista i sin generations skärgårdsbor. Han har under hela sitt liv bott på Härsö utanför Tyresö och var enligt uppgift "nästan" född i kökssoffan. Lasse gifte sig med Eivor, bördig från Ängskär utanför Nämdö. Efter ett långt gemensamt liv utan vare sig rinnande vatten eller elektricitet dog Eivor för några år sedan. Lasse måste nu klara av ett ensamt liv ute på ön. Ett liv som av oss sommarbor omges med ett visst romantiskt skimmer men för Lasse var det många gånger en mycket kärv verklighet. För tre år sedan fick Lasse elström till Härsö. Ett EU-bidrag gjorde denna revolution möjlig.

Lasse var hela sitt vuxna liv det naturliga navet i denna del av södra skärgården. Allt kretsade runt honom och Eivor när det gällde väderinformation, transporter eller "bara" filosofiska funderingar. Listan med åtaganden skulle kunna göras hur lång som helst. Till Lasse kunde man ringa nästan när som helst. Till dem han tyckte om fanns det inga gränser för vad han kunde hjälpa till med. Mot dem som inte behandlande honom "väl" kunde han vara tvär och kärv. Men gemenskapen med andra människor var sprungen ur en nödvändighet för en skärgårdsbo. Detta var Lasses sociala nätverk i vilka alla hade olika uppgifter. Det fanns således ett utbyte för alla, inklusive Lasse att ha dessa kontakter. Lasses dotter Karin, fanns dock hela tiden som en garant för att Lasse skulle ha det han behövde för det dagliga livet.

Jag har känt Lasse i hela mitt 51 åriga liv. Lasse och hans båt Storm Janne har alltid varit en självklarhet i båttrafiken runt Gränö, Ängsö och Kalvholmen. Att höra ljudet av Lasses båt ingav mig någon form av trygghet, han fanns där, alltid tillhands, som en livlina, om något skulle hända. Sommaren 1996 fick jag en djupare kontakt med Lasse, han hjälpte mig med en virkestransport. Vi hade då tid att prata och jag fann då en människa vilken hade extra ordinära kvalitéer. Lasse var en medmänniska som vågade prata om döden och livet utan att krångla till det. Hans egna upplevelser hade givetvis präglat honom. Många släktingar och vänner hade mött en förtida död, bl.a. genom drunkning. För Lasse var döden en del av livet, vilket vi i Västvärlden nästan har glömt bort. Lasse gav mig styrka att bära mina egna sorger. Nu finns inte Lasse mer och vi är många som sörjer, "han fattas oss". / Text Bob

Den 17 april begravdes Lasse i Tyresö kyrka. Det blev en riktig skärgårdsbegravning som dottern Karin gav sin pappa. Kyrkan var fullsatt och kistan var smyckad som det anstår en riktig skärgårdsbo.

Lasse och Eivors närmsta grannar Ann och Hans Forsman på Skogsskär berättade 2006 så här om Lasse och Eivor

Vi köpte Skogsskär 1982 av Svenska Hundskyddsföreningen, som hade fått ön som en donation av Karin och Ture Forsberg. Deras första kontakt med Lasse Northun var när han kom in till deras brygga på Skogsskär (Skogsskär ligger rakt söder om Härsö) för att säga hej.

I samtalet som följde så har Hans berättat att han förstått att Lasse gjorde körningar ute runt öarna. Men när Lasse skulle berätta vilket tfn nummer han hade blev han stressad och kunde inte tänka fram det. Men väl hemma i sin stuga ringde han upp och meddelande 770 74 20

Ann och Hans blev bästa vänner med Lasse och Eivor. Lasse var oerhört hjälpsam och omtänksam men hade ibland lite svårt att uttrycka sig. När Lasse blev inlagd på Nacka sjukhus för Rosfeber, bad han att Hans skulle komma dit och "snacka ut" honom, för han trivdes inte.

Lasse var också mycket rättskaffens person och ville alltid göra rätt för sig och inte ha några skulder.

Lasses fru Eivor var mycket klok men också en smula blyg. Om man kom in till deras brygga vände hon gärna ryggen till. Men när man väl lärt känna henne blev hon trygg. Hans lyckades övertyga henne om att hon av säkerhetsskäl borde lära sig hantera "Storm Janne" och det gjorde hon med besked. När facket på Televerket "slog till" och sa att deras personal inte fick åka båt med skeppare utan behörighet gick både Lasse och Eivor och läste för skepparexamen. Eivor klarade examen med glans men Lasse fick problem. Han försökte två gånger men gick bet. De flesta på kursen var hemmafruar som fick godkänt men Lasse sa "jag skulle aldrig våga åka med dom kärringarna här ute bland öarna" Då sa Hans lite beundrande " Du vet ju var varenda grynna ligger och då svarade Lasse "Nä jag vet var de inte ligger, och där går jag.

När Eivor gick bort 1999 blev en svår tid för Lasse. Men han redde sig gott. Han lärde sig nya saker som att laga mat och tvätta. Han blev expert på ärtsoppa.

Men ensamheten på Härsö gjorde att han ofta kom över till Skogsskär. Han blev som barn i huset men det var ett ömsesidigt stöttande av de två enda fastboende familjer i denna del av skärgården. Som fastboende i skärgården är man i stort behov av hjälp ibland. Det blev en oerhörd chock när Lasse gick ner sig på isen. Livet på ön blev sig inte längre likt.

Eivor Northun 1997 /Foto Bob

Lasse, Ann Forsman, Claes Söderström, Ava Hintsov och Bob Lindstam/Foto Ulla

Lasse Northun och Hans Forsman /Foto Bob

"Våra möten med Lasse och Eivor nedtecknat av Claes och Ulla Söderström 2006:

Första gången vi träffade Lasse var i mars 1992 då han körde oss med StormJanne till Gränö där vi året innan hade köpt en sommarstuga. Vi hade tidigare bara pratat med hans fru Eivor per telefon ett antal gånger och tyckte att vi även kände henne rätt bra trots att vi aldrig setts. Eivor var nämligen väldigt talför och trevlig att prata med i telefon.

Det blev några körningar till samma vår, och en blåsig dag i början av juni ringer Lasse och säger att han bärgat vår jolle som slitit sig från bojen och drivit iland på ett skär efter att vi seglat hem till Lidingö dagen innan. Vi var förstås mycket tacksamma för Lasses insats och hade nästa gång med oss en liten present som tack för hjälpen. Strax ringde en glad Eivor som tyckte att vi var bra sommargäster...

I augusti 1993 fick vi för första gången träffa Eivor då de båda kom över till Gränö på silllunch. Det visade sig att den på telefon så talföra Eivor var ganska blyg och tyst, men Lasse desto mer språksam. Vi fick en bok om Gränö, och erbjudande om att lägga vår snurrebåt på Härsö över vintern. När vi nästa vår kom för att rusta båten hade Eivor utan att säga något tvättat vår båt med varmvatten och skurborste. Lasse flinade i mjugg inför vår upptäckt av detta.

Vi började känna mer och mer för Lasse och Eivor. Jag skickade ett par gånger vykort till dem från olika länder, när jag reste i tjänsten, som tydligen uppskattades. I juli 1994 blev vi inbjudna till fest på Härsö. Detta var för oss något alldeles extra, och där fick vi nu lära känna alla andra glada vänner till Lasse och Eivor. Det blev genom åren många oförglömliga Härsöfester som vi är evigt tacksamma för att ha fått uppleva.

Efter Eivors bortgång knöts umgänget med Lasse om möjligt ännu tätare. Vi bjöds ofta över till Härsö, och Lasse ofta över till oss på Gränö där vi bl. a. firat flera jular och nyår tillsammans. Vi har även fått besök med övernattningshemma på Lidingö, och också fått Lasse med på en tur i segelbåten vilket för honom var första gången ...

Nu är även Lasse borta men kontakten med Härsö och livet där lever vidare tack vare Karin med familj som vi är väldigt glada för att få ha en fortsatt och förhoppningsvis långvarig bekantskap med.//"

Härsöfesterna var en av sommarens höjdpunkter, om man blev bjuden. Det var Eivors födelsedag den 7/7 som firades. Det var sommargäster, båtklubsfolk samt skärgårdsentreprenörer som blev inbjudna. För egen del var jag med vid 3 tillfällen i mitten av 90-talet.

Eivor och Lasse Foto Bob

Men långt innan min familj fick hjälp av Lasse fanns ju Anna och Gustav Northun på Härsö - Lasses mamma och pappa.

1914 kom Gustav och Jenny Northun till Härsö från Fjärdlång och blev arrendebönder under Erstaviks fideikommiss. Gustav hade rott med fiskfångst från Fjärdlång till Erstaviks gård. Vid något tillfälle hade han frågat fideikommissägaren af Petersen om det fanns något ledigt arrende som hörde till Erstavik. Härsö var då ledigt, så på så sätt kom familjen dit.

Ev. gården på Fjärdlång /Foto från Karin Northun

Gustav Northun var född 1881 och levde fram till 1970.

1927 avled Jenny Northun (Gustavs första fru) och efter några ensamma år gifte Gustav om sig 1935 med Anna och 1936 fick paret sin son Lars (Lasse).

I början på 60-talet träffade Lasse sin blivande fru Eivor och 1966 så gifte de sig i Nämö kyrka, och 1967 föds deras dotter Karin.

Eivor var född 1933 ute på Ängskär. Hösten 1952 drucknade hennes mamma 42-åriga Göta Söderberg och 8-åriga brodern Bengt Söderberg under det att de försökte bärga en virkeslast efter en grundstött båt. Göta var dotterdotter till Klara Nyström i Strindbergs Hemsöborna. Det var mormor Vendela som fick axla mammarollen och ta hand om sina barnbarn varav den yngste bara var 4 år. Eivor fick snabbt bli vuxen för att kunna hjälpa till i hemmet.

Eivor i 20 års åldern

Jag har ett utdrag ur en skrift som heter Mark och Människor av Sten Selander. Den skriften är skriven 1937 av Sten som bl.a. en hyllning till Gustav - "Skärgårdsmannen som kunde allt".

Någon har skrivit förhand i försättsbladet: *Gustav Northuns farfar var skotte, kom till Värmland och köpte och drev en hytte (järnbruk). Denna köptes senare av ett större järnbruk och för pengarna köptes någon ögrupp i Stockholms Skärgård. Vi ett senare arvskifte kom Gustav Northun som arrendator till Härsö under Erstavik. Gustav fick medalj och belöning av Lantbruksakademin för sin verksamhet på Härsö.*

Gustav och Anna Northun med sonen Lasse/ Foto från Karin Northun

Sten Selander kallade Gustav för Sabel och hade den djupaste respekt för honom ""Utan honom vore trakten obeboelig"

Fiskarhamnen på Härsö

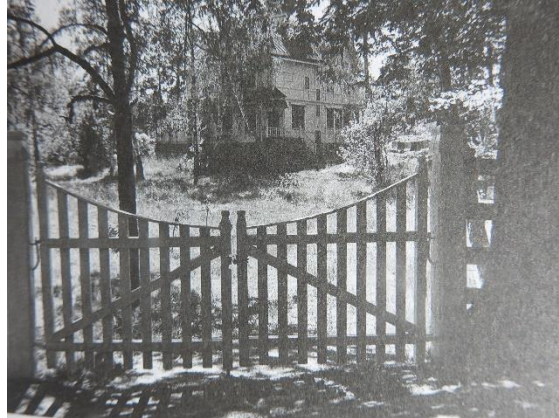
Sten hade sommarstuga i Tyresö-Brevik där Gustav hade sin inkomstkälla genom att utföra jobb i fritidshus och åt villaägare.

En Ung Gustav Northun på 10 eller 20 talet

Ur Mark och Människor citerar jag följande: *Med sin högvuxna och smärta figur och sitt smala, sommar och vinter lika brunbrända ansikte ser han ut som en engelsk lord. När han står där och talar med någon av ortens villaägande direktörer, verkar dessa bredvid honom alla lika hjulbenta, kulmagade och plebejiska. Man känner tydligare än någonsin, hur meningslöst talet om över och underklass är här i landet, där den renaste rasen och den äldsta aristokratin finns bland bönderna. Och lika starkt känner man, hur fula och löjliga våra kavajer och sportkostymer blir vid sidan av Sabels blåställ, som präglats av det enda hållbara adelsmärket, arbetets.*

I Brevik utförde Gustav finsnickeri och byggde den s.k. Breviksgrinden. Men han byggde också badhus och båtar och mycket annat. 1960 fick han Lantbruksakademiens pris och diplom för sina föredömliga arbetsinsatser och sin kvalitativa mångkunnighet / från boken "Brevikshalvön - I skuggan av en markis"

Lasse och Eivor blev ett begrepp i denna del av skärgården. Under 1955-2005 körde Lasse sina olika båtar och Eivor var sambandscentral på Härsö. Man kunde alltid ringa till Eivor och få information om hur mycket det blåste, vem eller vilka som var ute bland sommargästerna samt lite skvaller om nära och kära.

Här får Härsö besök av ett amfibieplan framfört av **Olle Åhnstrand**,

Eftersom Lasse och Eivor var fastboende/mantalsskrivna fanns den möjlighet för familjen att flyga helikopter in till staden under vintern. Här är det dock polishelikoptern som avlägger en artighetsvisit

Lasses båt på 60-talet

Arrendestugan på Härsö

Text och sammanställning Bob Lindstam, Gränö

Text Hans och Ann Forsman, Skogsskär

Text Claes och Ulla Söderström, Gränö

Bilder, tidningsklipp och muntligt berättade av Karin Northun

Boken Skoboraden av Karin Lindeberg

Boken Brevikshalvön - I skuggan av en markis - flera författare

Skriften *Mark och Människor* av Sten Selander 1937 , (stol nr 6 i Svenska Akademin)